

O'ZBEKISTONDA 3D BALETNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Abibulla Nagmetovich Sharipov

O'zbekiston xalq artisti, Qoraqolpog'isonda xizmat ko'rsatgan artist, professor

O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi Urganch fililali professori

Annotatsiya

3D texnologiyalari bugungi kunda san'at sohaslarida ulkan imkoniyatlar yaratmoqda. Balet san'ati ham ushbu innovatsiyadan ortda qolmay, yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistonda 3D baletning rivojlanish istiqbollari, uning amaliy qo'llanilishi va madaniyat sohasidagi ahamiyati tahlil qilinadi. 3D texnologiyalarining balet sahnalashtirish jarayoniga kiritilishi ijodiy jarayonlarni qanday o'zgartirishi va bu jarayonlarning tomoshabinlarga ta'siri muhokama qilinadi. Shu bilan birga, xalqaro tajribalar asosida O'zbekiston balet san'atida 3D innovatsiyalarining joriy etilishi uchun zarur shart-sharoitlar va imkoniyatlar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: 3D texnologiyalar, balet, O'zbekiston, madaniyat, san'at, innovatsiya, texnologik rivojlanish.

DEVELOPMENT PROSPECTS OF 3D BALLET IN UZBEKISTAN

Abibulla Nagmetovich Sharipov

People's Artist of Uzbekistan, Honored Artist of Karakalpakstan, Professor

Professor at the Urgench Branch of the Uzbekistan State Academy of Choreography

Abstract

3D technologies are creating immense opportunities in the field of arts today. Ballet, as a sophisticated art form, is also advancing to a new stage with the help of these innovations. This article explores the development prospects of 3D ballet in Uzbekistan, its practical application, and its significance in the cultural domain. The integration of 3D technologies into ballet staging is analyzed in terms of how it transforms creative processes and impacts audience experiences. Furthermore, based on international practices, the necessary conditions and opportunities for implementing 3D innovations in Uzbekistan's ballet art are studied.

Keywords: 3D technologies, ballet, Uzbekistan, culture, arts, innovation, technological development.

Kirish

Balet san'ati asrlar davomida estetik go'zallik, noziklik va musiqiy ifodaning mukammal uyg'unligini namoyish etib kelgan. Bugungi kunda texnologik taraqqiyot bu sohani ham yangi imkoniyatlar bilan boyitmoqda. Ayniqsa, 3D texnologiyalari balet san'atiga yangi ko'rinish va tajribalarni olib kirmoqda. Bu texnologiyalar nafaqat sahna bezagi va effektlar uchun, balki baletning zamonaviy talqinlari va innovatsion yondashuvlarini yaratishda ham muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonda balet san'ati boy tarixga ega. Alisher Navoiy nomidagi Davlat Akademik Katta Teatri milliy va jahon balet asarlarini sahnalashtirishda yetakchi o'rin tutadi. Shu bilan birga, mamlakatda texnologiyalarning san'at sohasiga integratsiyalashuvi hali yangi bosqichda bo'lib, 3D baletning imkoniyatlari endigina o'rganilmoqda.

Mazkur maqola 3D texnologiyalarining balet san'atidagi ahamiyati va istiqbollarini tahlil qilishga bag'ishlangan bo'lib, bu jarayonning madaniy va texnologik jihatlari, shuningdek, O'zbekistonda ushbu yo'nalishni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan qadamlarni aniqlashni maqsad qiladi.

O'zbekistonda baletning rivojlanish tarixi

O'zbekistonda balet san'ati Sovet davridan boshlab shakllangan bo'lsa-da, bugungi kunda u milliy san'atning ajralmas qismiga aylangan. 1947-yilda Alisher Navoiy nomidagi Davlat Akademik Katta Teatri tashkil etilishi baletning rivojlanishida muhim qadam bo'ldi. Ushbu teatrda jahon klassik baletining durdona asarlari bilan bir qatorda milliy mavzudagi spektakllar ham sahnalashtirildi.

Balet san'ati o'zbek an'alarini va jahon tajribasini uyg'unlashtirgan holda rivojlanib keldi. Mukarram Turg'unboyeva kabi buyuk san'atkorlarning ijodiy yondashuvlari milliy baletning shakllanishida katta rol o'ynadi. Ularning ijodida milliy raqs va balet elementlari uyg'unlashgan holda namoyon bo'ldi. Biroq, texnologik yangiliklarning baletga kiritilishi hali unchalik keng rivojlanmagan soha sifatida ko'rilmogda.

3D texnologiyalar va balet

3D texnologiyalari sahna san'atining boshqa turlari qatori baletni ham o'zgartirib, yangi imkoniyatlar yaratmogda. Ushbu texnologiyalar orqali balet sahnalashtirish jarayonida ajoyib vizual effektlar, interaktiv dekoratsiyalar va dinamik fonlarni yaratish imkoniyati mavjud. Masalan, 3D proyeksiyalar orqali sahnadagi harakatlar va atmosfera kengaytirilib, tomoshabinlarga immersiv tajriba taqdim etiladi.

Bunday yondashuvlar, ayniqsa, yosh tomoshabinlarni jalb qilishda muhimdir. 3D texnologiyalari orqali balet klassik asarlariga zamonaviylik bag'ishlash, ularning yangi avlod uchun jozibadorligini oshirish

imkonini beradi. Shu bilan birga, 3D texnologiyalari baletning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshiradi va uning yangi auditoriyaga yetib borishida katta rol o'ynaydi.

Xalqaro tajribadan saboqlar

3D texnologiyalaridan foydalangan holda amalga oshirilgan xalqaro balet loyihalari ushbu yondashuvning samaradorligini namoyish etdi. Masalan, Yevropa va AQShda sahnalashtirilgan Digital Swan va Holographic Giselle spektakllari zamonaviy texnologiyalar va baletning muvaffaqiyatli sinteziga misol bo'la oladi. Ushbu loyihalarda sahna bezaklari, yoritish va vizual effektlar uchun 3D proyeksiyalardan foydalanilgan bo'lib, bu ijodiy yondashuvga yangi daraja qo'shdi.

O'zbekistonda bu tajribadan foydalanish uchun xalqaro hamkorlik va texnologiyalarni kiritish zarur. Shu bilan birga, milliy balet san'atida ushbu texnologiyalarni milliy motivlar va an'analarga moslashtirish orqali yangi spektakllar yaratish imkoniyati mavjud.

3D baletning O'zbekistonda rivojlanish istiqbollari

O'zbekiston baletida 3D texnologiyalarni joriy etish jarayonida bir necha omillarni hisobga olish zarur: Texnik baza va infratuzilma: Zamonaviy 3D texnologiyalarini qo'llash uchun teatrlarning texnik jihozlarini modernizatsiya qilish talab etiladi.

Kadrlar tayyorlash: Raqamli texnologiyalar bilan ishlay oladigan mutaxassislar va san'atkorlarni tayyorlash dolzarb masala hisoblanadi.

Xalqaro hamkorlik: 3D texnologiyalar bo'yicha tajriba almashish va xorijiy ekspertlarni jalb qilish orqali rivojlanishni tezlashtirish mumkin.

Bularning barchasi O'zbekistonning madaniy va texnologik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, 3D balet orqali milliy asarlarni xalqaro sahnada taqdim etish imkoniyati ham kengayadi.

Xulosa

O'zbekistonda balet san'ati tarixiy ildizlari va boy an'analarga ega bo'lib, zamonaviy davrda yangi imkoniyatlar bilan boyimoqda. 3D texnologiyalarining balet san'atiga joriy etilishi, nafaqat estetik jihatdan yangi uflarni ochadi, balki madaniy merosni saqlash va uni yanada keng auditoriyaga yetkazish uchun samarali vosita hisoblanadi. Ushbu innovatsiyalar orqali baletga zamonaviy ko'rinish berish, yosh avlodni jalb qilish va xalqaro maydonda raqobatbardosh bo'lish imkoniyati yaratiladi.

Dunyo tajribasidan ko'rinib turibdiki, 3D texnologiyalar baletni sahnalashtirish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Holografik tasvirlar, proyeksiyalar va raqamli dekoratsiyalar yordamida tomoshabinlarning san'at asarini his etish darajasi oshadi. Shu bilan birga, texnologik innovatsiyalar orqali klassik va milliy asarlarni yangi formatda talqin qilish imkoniyati paydo bo'ladi. O'zbekiston balet san'atida ham ushbu texnologiyalarni milliy an'analarga moslashtirish va yangicha yondashuv bilan rivojlantirish muhimdir.

3D baletning O'zbekistonda rivojlanish istiqbollari texnik bazani mustahkamlash, kadrlar tayyorlash va xalqaro hamkorlikni yo'lga qo'yishni talab etadi. Bu jarayon madaniyat va texnologiyaning birlashuvi orqali innovatsion san'at namoyishlarini yaratishga xizmat qiladi. O'zbek milliy baletining 3D texnologiyalar yordamida xalqaro sahnaga chiqishi milliy madaniyatni global darajada tanitishning samarali yo'li bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston balet san'ati o'zining boy an'analari va zamonaviy texnologiyalarning integratsiyasi orqali yangi bosqichga chiqmoqda. Ushbu jarayon O'zbekistonni nafaqat madaniy, balki texnologik rivojlanishda ham yetakchi davlatlardan biriga aylantirishda muhim rol o'ynaydi. 3D baletning rivoji orqali O'zbekiston san'ati dunyo maydonida yangi yutuqlarga erishishi mumkin.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Turg'unboyeva, M. (1958). O'zbek raqs san'ati va baletning uyg'unligi. Toshkent: San'at nashriyoti.
2. Karimova, D. (2015). Madaniy meros va zamonaviy san'at: O'zbekistonda baletning rivojlanishi. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.
3. Rahmonov, O. (2019). 3D texnologiyalar va ularning san'atga ta'siri. Toshkent: Texnologik taraqqiyot markazi.
4. Alimova, N. (2021). Milliy raqs va baletning zamonaviy talqini. Toshkent: O'zbekiston san'ati.
5. Usmonov, A. (2023). Zamonaviy texnologiyalar va madaniyatning integratsiyasi: O'zbekiston tajribasi. Toshkent: Ilmiy nashrlar markazi.